

Pressufólk mugu vanda sær meira um málburðin

— Mundi hetta ikki verða ein uppgáva fyri Fróðskaparsetrið, spyr Marius Johannesen m. a. í sjónarmiðinum í dag um føroysku pressuna

Tað er Sosialurin, sum hevur í hyggju at taka føroysku pressuna til viðgerðar, og tað skal gerast upp á tann máttan, at ymisk fólk verða biðin um at siga hugsanir teirra um ymsar síður av m. a. føroyskum blaðlivi, og uppi í hesum er undirritaði ein.

So er tikið at gera sær eina mynd av pressuni, hvussu hon er, og hvussu hon átti at verði. Eisini eigur ein at spyrja seg sjálván: Eigur pressan at geva lesaranum tað, sum hann hevur hug á sjálvur, ella eigur hon at borðreiða fyri honum við tí, sum hon sjálf heldur gagnar honum best.

Hetta eru spurningar, sum í mangar mátar eru torførir at svara, og neyvan verða teir svaraðir við einum eintýddum svari.

Tað ber eisini neyvan til at meta um føroysku pressuna við somu alin, sum tú nýtir til útlendsku pressuna, tí viðurskiptini her eru so nógv óðrvisi enn í teim stóru londunum. T. d. kemur onki føroyskt blað út meir enn trýggjar ferðir um vikuna, og tí verður tað torført at hava eina forvitnisliga tíðindatænastu, og tí verða tey noyðd til at halda seg til tað, sum tey kunnu lofta úr fremmandum útvarpum. Men hetta ger Útvarp Føroya eisini, og tað kemur fleiri ferðir um dagin, so eisini her eru blaðini fyri happi, hvat ið útlendskari tíðindatænastu viðvíkur.

Av hesum ávum verður okkara blaðlív tíværr í so smáttaskorði og hevur lyndi til at snúgv seg um sín egna nalva.

Øll blaðini, sum koma út í Føroyum, siga seg at vera óheft av bæði politikk, reli gión og øðrum, sum kann skerja frælsið at lita í allar ættir. Men kortini eru fimm av teimum nær knýtt at vissum politiskum flokkum og kenna seg at hava til uppgávu at verja teir og seta inn á teir, sum eru mótsæðuflokkar í politikk. Av hesum slepst illa undan tí vansa, at pressan gerst meir ella minni einoygd ein ella annan veg, og tað er avgjørt ikki til hennara fyrimun, sum vit kundu hugsað okkum, at

sjónarmið

Marius Johannesen
fyrirv. blaðstóri skrifvar

pressan átti at verði.

Men latið okkum fara til hin spurningin: Eigur pressan at geva lesaranum tað, hann sjálvur vil hava, ella eigur hon at borðreiða fyri honum, sum hon sjálf heldur vera best?

Tað lættasta, tað ómakaleysasta man vera at gera, sum lesarin vil hava, og tað man eisini vera tað, sum gevur frægast í kassan. Og hvat er so tað, sum lesarin helst ynskir sær. Ja, tíverri noyðast vit at siga, at tað sjáldan er tað, sum mest hevur upp á seg. Heldur ynskir hann sær tað lætti-soppaliga. Tað man vera ein royndur lutur, at vanligi lesarin er latur, hann tímir ikki at lesa langar greinir, og helst skulu tær ikki bora ov djúpt. Best var, um hann fékk sum mest av myndatílfari og so lítið av tí, sum krevur stórvægis heilarbeiði.

I einum tatti sínum, sum hann kallar Molar, sigur Tróndur Olsen um hetta evnið, tíðindaflutningin: »Vit hava jú altíð veður og vind og grannakonu og grannasýnd. Tað er evni, vit øli hava kær, ja eg giti, tí so gongst tað mæ«. Og man ikki Tróndur hava nakað av rætti í hesum, at tað eru slík evni, sum vanligi lesarin ynskir sær og minni av tungsoðnandi tilfari?

Og kortini haldi eg, at bæði blað, útvarp og sjónvarp áttu at sæð sína uppgávu í at verði bæði upplýsandi, undirhaldandi og uppdragandi.

Onkunstaðni í skrivtini stendur, at tann, sum elskar son sín, agar hann tíðliga.

Vit, sum fáast við blaðskrivning, hava eisini lyndi til at aga, men eg eri stórliga í iva um, at tað er ein agi, sum verður gjørdur av kærleika. Man hann ikki líka ofta koma av, at vit so fegin hava hug at happa næsta okkara og stínga honum skør?

Samfelagið leggur nógv figgjargiliga megi í tað uppalandi arbeiði, í vøggustovur, barnagarðar, barnaskúlur, hægri skúlur av ymsum slag, og tað almenna hevur nú í nøkur ár stuðlað blaðunum, men bara teim politiskum. Hetta tykir mær vera eitt sindur øvugt, tí tey ópolitisku blaðini skuldu ikki verði verri fyri at virka mennandi og upplýsandi — eisini á tí politiska økinum, sjálvt um tey eru ópolitisk — enn hini.

I grein síni í Sosialinum um hetta evni, sigur Jan Müller, at blaðmannavirkið er eitt handverk, og tí kann hann hava rætt í, og tað veldst nógv um hondverkan, fyri at verkið kann verða gjørt til lítar.

Eitt av høvuðsamboðunum, sum blaðmaðurin hevur til at gera sitt handverk fullkomið við ella so væl, sum hann er førur, er móðurmálið. Her eru okkara blaðfólk illa fyri og fyri alt tað eisini tey fólkini, sum arbeiða hjá Útvarp Føroya, tí tann útbúgving, tey hava fingið til blaðmannahondverkið, er farin fram uttanlendis, fyri tað mesta í Danmark. Tað er eitt rættliga stórt tal av føroyingum, sum hava verið á blaðmannaháskúlanum í Árhús, og onki er at ivast í, uttan at tey hava fingið eina tekniskt útbúg-

Orðaskifti
um
føroysku
pressuna

ing. Men vit skulu minnst til, at henda útbúgving er farin fram eftir donskum fyritleytum og á donskum máli, og tað er skiligt, at hetta má koma aftur um brekkur. Og tað ger tað eisini. Lesið bara tað, sum okkurt av hesum ungu setur upp á prent, ella lurta eftir, hvussu tey málbera seg í útvarpinum, og tú leggur beinan vegin merki til, at málburðurin er lítið føroyskur.

Her er fyri neyðini, at okkurt verður gjørt, og mundi tað ikki verði ein uppgáva fyri Fróðskaparsetrið?

Eg veit tað væl, at setrið hevur gloymt yvir nógv, men eg haldi, hetta er so týðning-

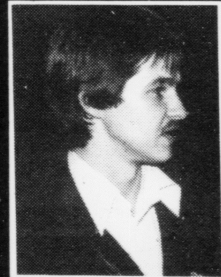
armikið, at alt átti at verði gjørt fyri at Fróðskaparsetrið kundi sett eitt uppliskoytis blaðmannaskeið á stovn, eitt skeið, sum mest legði dent á málburðin, tí við

hetta lag verður mál okkara fyri alstórum vanbýti, ikki av óndum ella ringum vilja, men tí at hesir okkara hondverkarar duga ikki málið til lítar.

Um trupulleikarnar í fiskivinnuni

sjónarmið

Atli Greger-
sen fiskivin-
nulesandi
í Noregi
skrifvar:

Hví gongur tað illa, tá tað burdi gingið væl.

Segði Mikkjal. sum hevði málað hústatekjuna í regni. Grannin hevði málað tikið árið fyri við somu máling og á sama hátt, og honum gekst væl. Men hví? Jú, hann visti, at um ein málaði í regni, so var hetta burturkastað arbeiði. Tað gekst Mikkjali illa, tað burdi gingið væl. Men seinni frættist, at Mikkjal lærði av grannanum, og tá gekst tað.

Føroyska fiskivinnan og harvið føroyska samfelagið er í stórum trupulleikum í dag. Her vil eg aftur spyrja: »hví gongur tað illa, tá tað burdi gingið væl?« Eg vil eisini royna at svara.

Fyrst um hví tað átti at gingið væl. Rundan um Føroyar finst eitt stórt náttúruríkidomi, fiskur, A landi og sjógvni eiga vit bæði

gott fólk og góð amboð. Og eg vil pástanda, at um okkara fólk og amboð vóru brúkt á rættan hátt, so vildi fiskivinnan givið yvirskot, og annars verði til gleði fyri mong.

So um hví tað gongur illa. Meðan føroyingar fyrr fiskaðu nógv á fremmandum leiðum, og

Orðaskifti
um
føroysku
fiski-
vinnuna
í 80-unum

aðrir fiskaðu hjá okkum, so er stóðan í dag, sum øll vita, at vit fiska meginpartin í heimasjógvni, meðan aðrir ikki fiska nógv her. Orsøkin til at tað gongst illa í dag er m. a., at útreiðslurnar eru hækkaðar nógv, men av nógv størri týðningi er tað, at vit ikki hava klárað at tillaga okkum at brúka tað ríkiðemið, sum finst við Føroyar á skynsaman hátt. Tað er vorðið ov stórt trýst á fiskastovnamar. Hetta hevur víðført at heildarveiðan er minkað nakað, men ein onnur og nógv týðningarmiklari avleiðing er, at tað er vorðið minni fiskur við Føroyar, og harvið er tað eisini vorðið longur imillum hvønn fiskin. Tá tað gerst longur imillum fæst sjálvandi minni við t. d. einum trolara pr. døg. Á sama hátt verður tað longur imillum fiskarnar á eini linu, sum verður drigin. Vit siggja her høvuðsorsøkina, hví tað gongst illa: Ov stórt trýst á fiskastovnamar. Fyri at fáa somu veiðu má man seta nógv meir linu ella trola nógv fleiri tímar. Við øðrum orðum: Fyri at skapa eina vissa inntøku má ein brúka nógv størri útreiðslu. Tá gongst sjálvandi illa.

Maðurin, ið málaði tak, rættaði tað, sum hann gjørdi skeivt, og tá gekst tað. Tí vil eg nú aftur seta ein spurning. Hví rætta vit ikki tað, sum vit gera skeivt? Kanska er tað tí, at teir, sum hava

Framhald á síðu 18